26.9.2019

S-RYHMÄN IHMISOIKEUSPERIAATTEET

1 S-ryhmän lähestymistapa ja ihmisoikeusasioiden johtaminen

S-ryhmä on sitoutunut kunnioittamaan kaikkia kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia. Edistämme ihmisoikeuksien toteutumista omassa toiminnassamme ja odotamme sitä myös yhteistyökumppaneiltamme. Vältämme aiheuttamasta tai omalta osaltamme vaikuttamasta kielteisten ihmisoikeusvaikutusten syntyyn toimimalla asianmukaista huolellisuutta noudattaen YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti.

S-ryhmä noudattaa toiminnassaan kansainvälisiä sekä toimintamaiden kulloinkin voimassa olevia kansallisia lakeja ja säädöksiä. S-ryhmän toimintaa ohjaavat myös kansainväliset sopimukset ja suositukset, kuten YK:n ihmisoikeuksien julistus ja lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus, ILO:n perussopimus työelämän perusoikeuksista, OECD:n toiminta-ohjeet monikansallisille yrityksille, sekä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet.

Ihmisoikeusasioiden johtaminen S-ryhmässä on osa vastuullisuuden johtamista, josta vastaa SOK Vastuullisuus -yksikkö. Konsernin johtoryhmässä SOK Vastuullisuus kuuluu kenttäjohtajan alaisuuteen. SOK Vastuullisuus -yksikkö vastaa ihmisoikeusperiaatteista ja niiden kehittämisestä ja toimeenpanon ohjauksesta. SOK Vastuullisuus -yksikkö vastaa S-ryhmä-tasolla ihmisoikeusriskien arvioinnista ja uusien toimintamallien kehittämisestä, sekä ohjaa ja koordinoi yrityksen eri toiminnoissa tehtävää jatkuvaa ihmisoikeusriskien arviointia. SOK Vastuullisuus vastaa myös ihmisoikeuksiin liittyvästä sisäisestä ja ulkoisesta raportoinnista.

Johtamismallin mukaisesti SOK Vastuullisuus raportoi säännöllisesti SOK:n hallitukselle ja ylimmälle johdolle keskeiset ihmisoikeuksia koskevat riskit, tunnusluvut ja tapauskohtaisesti tärkeimmät hankkeet. SOK:n hallitus hyväksyy ihmisoikeuksiin liittyvät periaatteet ja sitoumukset.

SOK:n yksiköt ja tytäryhtiöt arvioivat keskeiset liiketoiminta-aluekohtaiset riskit ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet. Yksiköt vastaavat myös ihmisoikeuksiin keskeisesti liittyvien ennaltaehkäisevien ja korjaavien toimenpiteiden toimeenpanosta.

Nämä ihmisoikeusperiaatteet täydentävät SOK-yhtymän Eettisiä periaatteita ja S-ryhmän vastuullisuusperiaatteita, ja tarkentavat S-ryhmän lähestymistavan ihmisoikeuksiin.

2 Ihmisoikeusriskien arviointi

S-ryhmä on arvioinut eri toimintojen kuten liiketoiminta-alueiden ja tukitoimintojen osalta keskeiset ihmisoikeusvaikutukset, vaikutusten kohteet sekä käytössä olevat keinot negatiivisten

ihmisoikeusvaikutusten pienentämiseksi. Arvioinnin aluksi määrittelimme ryhmät, joiden ihmisoikeuksiin S-ryhmällä potentiaalisesti on vaikutusta joko suoraan tai epäsuorasti. Arvioinnissa huomioitiin myös erityisen haavoittuvat henkilöt ja ryhmät, kuten lapset, naiset, siirtolaistyöntekijät ja henkilöt, joilla on erityistarpeita.

S-ryhmän keskeisimpien ihmisoikeusvaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty eri järjestöjen ja viranomaisten raportteja ja tutkimuksia, maita koskevia riskinarviointeja, vuoropuhelua sidosryhmien, kuten kansalaisjärjestöjen ja ammattiyhdistysten kanssa, sekä auditoinneista saatua tietoa ja omaa kokemustamme muun muassa tehtaiden työolojen valvonnasta. Arviointiin osallistui S-ryhmän asiantuntijoita eri liiketoiminta-alueilta, hankinnasta, henkilöstöhallinnosta ja vastuullisuusyksiköstä. Lisäksi erityisesti haavoittuvien ryhmien osalta riskinarviointiin osallistettiin sidosryhmiä kuten kansalaisjärjestöjä.

Ihmisoikeusvaikutusten arviointi on kuitenkin prosessi, joka on S-ryhmässä jatkuvasti käynnissä. Esimerkiksi hankintaketjussa ihmisoikeuksien toteutumista seurataan jatkuvasti monin tavoin.

3 Keskeiset haitalliset ihmisoikeusvaikutukset

S-ryhmällä on mahdollisesti sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia eri ryhmien ihmisoikeuksiin. Suorat vaikutukset liittyvät S-ryhmän henkilökuntaan ja asiakkaisiin, epäsuorat liiketoimintasuhteiden kautta hankintaketjuihin. Seuraavassa on kuvattu keskeisimmät suorat ja epäsuorat ihmisoikeusvaikutukset. Ne eivät ole kaikenkattava lista, vaan keskeisimmät ja vakavimmat ihmisoikeusvaikutukset, joiden pienentämiseen S-ryhmä kiinnittää erityistä huomiota. Myös muut ihmisoikeudet ovat yhtäläisen tärkeitä ja jatkamme työtä sen varmistamiseksi, että emme aiheuta haittaa niiden toteutumiselle.

3.1 Suorat vaikutukset

S-ryhmän vakavimmat suorat ihmisoikeusvaikutukset liittyvät asiakkaidemme ja henkilökunnan turvallisuuteen. Toimipaikkojen ja tuotteiden turvallisuuden varmistaminen, oma-valvonta sekä esimerkiksi alkoholi- ja tupakkatuotteiden ikärajavalvonta, ovat jatkuvaa työtä, jolla varmistamme, ettei kenenkään turvallisuus vaarannu työssä tai asioidessa S-ryhmässä. Riskin toteutuminen on epätodennäköistä.

Asiakkaidemme ja henkilökuntamme syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus ovat myös mahdollisia suoria ihmisoikeusvaikutuksiamme. Syrjimättömyys tarkoittaa muun muassa asiakkaiden ja henkilökunnan tasapuolista kohtelua ja toimipaikkojen esteettömyyttä. Kunnioitamme myös työntekijöidemme oikeutta ammatilliseen järjestäytymiseen, emmekä hyväksy minkäänlaista syrjintää tai häirintää. Henkilöstötyössä laadimme muun muassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ja koulutamme henkilökuntaamme tasa-arvoisen ja syrjimättömän työyhteisön varmistamiseksi. Riskin toteutuminen on epätodennäköistä.

3.2 Epäsuorat vaikutukset

S-ryhmällä on mahdollisesti myös epäsuorasti vaikutusta tuotteiden ja palveluiden hankintaketjuissa työskentelevien ihmisten ihmisoikeuksiin. Vakavimmat epäsuorat ihmisoikeusvaikutuksemme ovat pakkotyö, syrjintä ja järjestäytymisoikeuden loukkaukset, lapsityövoiman hyväksikäyttö, elämiseen riittämätön palkka, ylipitkät työajat, työterveyden- ja turvallisuuden vaarantaminen sekä järjestäytymisoikeuden ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden puute.

Yleisesti ottaen S-ryhmän suurimmat ihmisoikeusriskit liittyvät hankintaketjuissa maihin, joissa lainsäädäntö, sen toimeenpano ja valvonta ovat puutteellista tai jotka eivät ole ratifioineet kansainvälisiä työ- ja ihmisoikeussopimuksia; maihin, joissa työskentelee paljon maan sisäisiä tai ulkomailta tulleita siirtotyöläisiä; tuotteisiin ja raaka-aineisiin, joita tuotetaan korkean riskin maissa, ja jotka käyttävät paljon matalasti koulutettua työvoimaa; tavarantoimittajiin, jotka eivät ole sitoutuneet vastuullisuusaloitteisiin ja kehittäneet toimintatapoja vastuullisen hankinnan varmistamiseksi, sertifioimattomiin riskiraaka-aineisiin sekä pitkiin toimitusketjuihin. Lisäksi on huomioitava, että myös niin sanottujen ei-riskimaiden sisällä voi olla alueita, joihin liittyy kohonneita ihmisoikeusriskejä.

4 Haitallisten ihmisoikeusvaikutusten ehkäiseminen ja pienentäminen

S-ryhmän ihmisoikeustyön perusta on huolellisessa riskienarvioinnissa ja toimenpiteiden kohdentamisesta sinne, missä riskit ovat korkeimmat. YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti toimenpiteiden priorisoinnissa on huomioitu vaikutuksen vakavuus ja peruuttamattomuus, todennäköisyys, sekä se, onko vaikutus S-ryhmän suoraan aiheuttama vai epäsuorasti esimerkiksi liiketoimintasuhteen kautta.

Seuraamme ihmisoikeuksien toteutumista hankintaketjuissa monin tavoin, muun muassa riskimaa-tavarantoimittajien auditointien ja riskiraaka-aineiden sertifiointien avulla. Odotamme kaikilta tuote- ja palvelutoimittajiltamme ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä tuotteiden jäljitettävyyttä raaka-aineiden alkuperään saakka. Riippumattomien auditointien ja sertifikaattien rinnalle olemme kehittäneet hankintaketjujen ihmisoikeusriskien juurisyihin pureutuvan tutkimusmallin. Sen tavoitteena on tunnistaa ajankohtaisia, tuotteisiin tai tuotantomaihin liittyviä ihmisoikeuskysymyksiä sekä niiden juurisyitä, jotta voimme omalta osaltamme vaikuttaa niihin yhdessä sidosryhmien ja kumppaneidemme kanssa. Tutkimukset tekee ulkopuolinen riippumaton taho, ja viestimme tuloksista avoimesti.

Pyrimme vaikuttamaan keskeisten hankintamaiden työolojen, ja niihin vaikuttavan lainsäädännön kehitykseen yhteistyöverkostojemme kautta, kun kehitys on ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja ILO:n työelämän normien kanssa. Keskeisin vaikuttamiskeino on avoin vuoropuhelu sidosryhmien ja omien yhteistyöverkostojemme kanssa. Vaikuttamista voidaan tehdä myös esimerkiksi erilaisin kannanotoin viranomaisille tai yrityksille, joko yksin tai yhdessä kansainvälisten verkostojen kanssa.

5 Korjaavat toimenpiteet

Mikäli S-ryhmän omassa toiminnassa tulee esiin suoria ihmisoikeuksien loukkauksia, käynnistämme välittömästi asiaa koskevan selvityksen asianosaisen liiketoiminta- tai muun yksikön ja sidosryhmien kanssa. Korjaavilla toimenpiteillä pyrimme ehkäisemään laajemmat vaikutukset sekä tilanteen mukaan korjaamaan jo syntyneet vahingot. Tarkastelemme myös omia toimintatapojamme, jotta vastaavaa ei tapahtuisi uudestaan.

Mikäli S-ryhmän tavara- tai palveluhankinnoista tulee ilmi ihmisoikeuksiin liittyviä epäkohtia, käynnistämme välittömästi selvityksen asiasta. Korjaavista toimenpiteistä sovitaan asianosaisen yhteistyökumppanin kanssa ja toimenpiteiden suorittamista seurataan muun muassa auditointien avulla. Yhteistyötä kumppanin kanssa ei ensisijaisesti katkaista, koska se ei edistä työntekijöiden asemaa tehtailla eikä viljelmillä, vaan paras tapa kehittää toimintaa on tehdä se yhdessä. Myöskään jonkin tuotteen tai hankinta-alueen boikotointi ei ole koskaan ensisijainen ratkaisumme, koska se usein vaikeuttaa entisestään kaikista heikoimmassa asemassa olevien työntekijöiden asemaa. Tilanteessa, jossa yhteistyökumppani ei osoita halua ja sitoutumista kehittää toistuvasti havaittuja puutteita, voidaan yhteistyö lopettaa. Yhteistyö voidaan lopettaa myös, mikäli yhteistyökumppani ei suostu kolmannen osapuolen riippumattomaan auditointiin. Yhteistyökumppaneiden valmiuksia parantaa työntekijöiden olosuhteita pyritään lisäämään kouluttamalla itse sekä ohjaamalla toimittajia amforin järjestämiin koulutuksiin.

Erityisesti hankintaketjuissa S-ryhmällä ei aina ole suoraan mahdollista vaikuttaa puutteiden korjaamiseen. Tällöin vaikutusvallan kasvattaminen yhteistyöllä toisten yritysten ja vastuullisuusaloitteiden ja muiden verkostojen kanssa on tärkeää.

6 Ilmoituskanava

Epäilyt väärinkäytöksistä ja eettisten periaatteiden vastaisesta toiminnasta voi ilmoittaa S-ryhmän ilmoituskanavalle, jolloin epäily tutkitaan. Emme millään keinoin pyri estämään minkään sidosryhmän vapautta ilmoittaa eettisten periaatteiden vastaisesta toiminnasta. S-ryhmän oman kanavan lisäksi sidosryhmille on tarjolla Kauppatapalautakunnan kanava, jonne voi raportoida epäreiluista kauppatavoista sekä amforin ilmoituskanava, johon voi ilmoittaa ihmisoikeuksien loukkauksista amforin jäsenten hankintaketjuissa.

7 Vapaan kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuspuolustajien tukeminen

Vapaa kansalaisyhteiskunta on yritysten etu. Toimiva kansalaisyhteiskunta luo pohjan vastuullisesti ja ennakoitavasti toimivalle hallinnolle, mikä on myös kestävän ja kannattavan liiketoiminnan edellytys. Vapaa kansalaisyhteiskunta tuottaa myös arvokasta tietoa mahdollisista ihmisoikeusloukkauksista. Tieto on olennainen osa ihmisoikeusvastuun huolellisuusperiaatteen toteuttamista ja tukee ongelmien esiin nostamista ja käsittelyä omien yhteistyökumppaneidemme kanssa.

S-ryhmän pitkäaikainen käytäntö on tukea avoimesti kansalaisyhteiskunnan työtä ihmisoikeuksien tukemiseksi hankintaketjuissa. Ihmisoikeuspuolustajilla tarkoitetaan henkilöä tai ryhmää, jotka

edistävät ihmisoikeuksien toteutumista paikallisesti, kansallisesti tai kansainvälisesti. Tyypillisesti myös kansalaisjärjestöt, ammattiyhdistysliikkeen edustajat tai työpaikan työolosuhteiden epäkohtia esiin nostavat työntekijät voivat olla ihmisoikeuspuolustajia.

Ihmisoikeuspuolustajien työn häirintä voi olla fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, taloudellista tai oikeudellista.

Emme puutu tai häiritse ihmisoikeuspuolustajien tai kansalaisyhteiskunnan toimintaa, mukaan lukien S-ryhmään liittyvää kampanjointia. Odotamme yhteistyökumppaneiltamme vapaan kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuspuolustajien työn kunnioittamista, emmekä hyväksy minkäänlaista häirintää yhteistyökumppaniemme taholta. Tilanteissa, joissa on selvää näyttöä, että yhteistyökumppanimme häiritsee tai estää kansalaisyhteiskunnan tai ihmisoikeuspuolustajien työtä, pyrimme oman vaikutusvaltamme puitteissa vaikuttamaan yhteistyökumppaniimme häirinnän lopettamiseksi.

Mikäli tilanne liittyy suoraan S-ryhmän toimintaan, myös oikeudellinen tai taloudellinen tuki on mahdollista. Tällaiset tilanteet tarkastellaan tapauskohtaisesti. Kansallisen oikeussuojan parantaminen on keskeistä ihmisoikeuspuolustajien tukemisessa, eikä ihmisoikeuspuolustajien laillisia toimenpiteitä tule oikeudellisesti häiritä.

8 Viestintä

Vastuullisuusraportoinnissa vuosittain kerromme avoimesti S-ryhmän suurimmista hankintamaista, auditointituloksista, sertifiointien kattavuudesta sekä vuoden aikana tehdyistä toimenpiteistä ihmisoikeuksiin liittyen. Lisäksi pyrimme viestimään avoimesti myös muissa omissa viestintäkanavissamme kehityksestä, haasteista ja tärkeimmistä hankkeista.

Toimimme avoimesti ja läpinäkyvästi vuoropuhelussa kansalaisyhteiskunnan kanssa. Teemme yhteistyötä kansalaisjärjestöjen, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja ihmisoikeuspuolustajien kanssa. Kansalaisjärjestöt ja ihmisoikeuspuolustajat tekevät arvokasta työtä ihmisoikeusloukkauksien paljastamiseksi. S-ryhmä auttaa tässä työssä antamalla avoimesti tietoa hankintaketjuistaan ja tuotteiden alkuperästä kansalaisyhteiskunnan toimijoille ja viranomaisille lainsäädännön puitteissa.

Helsingissä 26.9.2019

SOK:n Hallitus